

Sygn. akt III Ko 293/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 05 lipca 2023 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu w Wydziale III Karnym w składzie:

Przewodniczący: sędzia Izabela Dehmel

Protokolant: sekretarz sądowy Anita Sobczak

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu Hieronima Mazurka

po rozpoznaniu w dniu 26.06.2023r. i 05 .07.2023r. na rozprawie

sprawy z wniosku **S. N. (N.)**

o zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w sprawie Prokuratury Okręgowej w Poznaniu sygn. PO I Ds. 41.2017

1. Na podstawie art. 555 k.p.k. wniosek oddala.

2. Na podstawie art. 554 § 4 k.p.k. kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.

sędzia Izabela Dehmel

UZASADNIENIE

Wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 05.07.2023 r.	Sygnatura akt	III Ko 293/23	
WNIOSKODAWCA			
S. N. , syn R. i E. zd. K., ur. (...) w P.			
ZWIĘZŁE PRZEDSTAWIENIE ZGŁOSZONEGO ŻĄDANIA			
1.	Odszkodowanie (kwota główna)	Odsetki	

2.	Zadośćuczynienie (kwota główna)	Odsetki	
	120.000 zł za doznaną krzywdę w związku z niewątpliwie niesłusznym tymczasowym aresztowaniem zastosowanym do sprawy prowadzonej przez Prokuraturę Okręgową w Poznaniu I Wydział Śledczy sygn. akt PO I Ds. 41.2017	ustawowe odsetki od daty uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu śledztwa do dnia zapłaty	
3.	Inne		
Ustalenie faktów			
Fakty uznane za udowodnione			
Lp.	Fakt	Dowód	Numer karty
3.1.1	Pismem z dnia 15 kwietnia 2023 r. (26.04.2023 r. – data wpływu pisma do tut. Sądu) S. N. reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika wniósł o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa kwoty 120.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od daty uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu śledztwa do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie zastosowane do sprawy sygn. akt PO I Ds. 41.2017 prowadzonej	wniosek z dnia 15.04.2023 r.	k. 4-7 akt III Ko 293/23

	przez Prokuraturę Okręgową w Poznaniu.		
3.1.2.	<p>Postanowieniem z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie sygn. akt PO I Ds. 41.2017 przedstawiono S. N. zarzut popełnienia przestępstwa z art. 258 § 1 k.k. i art. 56 ust. 3 ustawy z dnia 29.07.2005 r o przeciwdziałaniu narkomanii. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i art. 65 § 1 k.k.</p>	postanowienie z dnia 19.12.2017 r.	k. 32-33 teczki personalnej nr 10 dot. S. N.
3.1.3	<p>Postanowieniem Sądu Rejonowego Poznań – Stare Miasto w Poznaniu z dnia 22 grudnia 2017 r. sygn. akt VIII Kp 849/17 zastosowano wobec S. N. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres 3 miesięcy tj. od dnia 20 grudnia 2017 r. godz. 16:30 do dnia 19 marca 2018 r. godz. 16:30.</p> <p>S. N. został osadzony w Areszcie Śledczym w O..</p> <p>Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 15 marca 2018 r., sygn. akt III Kp 235/18, utrzymanym w mocy postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 18 kwietnia 2018 r., sygn. akt II AKz 192/18 przedłużył okres stosowania tymczasowego aresztowania wobec S. N. do dnia 17 czerwca 2018 r. godz. 16:30. Następnie postanowieniem Sądu</p>		

	<p>Okręgowego w Poznaniu z dnia 15 czerwca 2018 r. sygn. akt III Kp 576/18, utrzymanym w mocy postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 11 lipca 2018 r. sygn. akt II AKz 387/18 przedłużono wobec w/w stosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania na dalszy okres 3 miesięcy tj. do dnia 15 września 2018 r. godz. 16:30.</p> <p>Postanowieniem Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu z dnia 07 sierpnia 2018 r. sygn. akt PO I Ds. 41.2017 uchylono wobec S. N. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania. W/w został zwolniony z aresztu w dniu 07 sierpnia 2018 r. godz. 16:30.</p>		
karta karna S. N.	k. 35-45 akt III Ko 293/23		
Zaświadczenie z systemu NOE-SAD	k. 46-77 akt III Ko 293/23		
<p>postanowienie SR Poznań – Stare Miasto w Poznaniu z dnia 22.12.2017 r. sygn. akt VIII Kp 849/17;</p> <p>postanowienie SO w Poznaniu z dnia 15.03.2018 r. sygn. akt III Kp 235/18; postanowienie SA w Poznaniu z dnia 18.04.2018 r. sygn. akt II AKz 192/18; postanowienie SO w Poznaniu z dnia</p>	<p>k. 63-65v, 2860-2863v, 2932-2934, 3079-3079v, 3082-3083v, 3131-3132, 3141 teczka personalna nr 10 dot. S. N.</p>		

<p>15.06.2018 r. sygn. akt III Kp 576/18, postanowienie SA w Poznaniu z dnia 11.07.2018 r. sygn. akt II AKz 387/18, postanowienie z dnia 07.08. 2018 r. o uchyleniu tymczasowego aresztowania, zawiadomienie o zwolnieniu ze sprawy z dnia 08.08.2016 r.</p>			
<p>3.1.4</p>	<p>W okresie stosowania tymczasowego aresztowania S. N. od dnia 11 lipca 2013r. godz. 06:10 odbywał karę 7 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu wydanym w sprawie XVI K 10/12, której koniec przypadał na dzień 24 czerwca 2019 r. godz. 06:10.</p>	<p>zawiadomienie o wykonywaniu kary wobec tymczasowo aresztowanego z dnia 22.12.2017 r.</p>	<p>k. 85-86 teczka personalna nr 10 dot. S. N.</p>
<p>3.1.5</p>	<p>S. N. podczas stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania nie był szykanowany przez funkcjonariuszy ani współosadzonych. W związku z zastosowaniem wobec niego aresztu doznał niedogodności poprzez uniemożliwienie mu kontaktu z rodzicami (odmowy udzielenia zgody na widzenie oraz odmowy udzielenia zgody na wykonywanie połączeń telefonicznych z rodzicami E. N. i R. N.). Jednocześnie S. N. w związku z tymczasowym aresztowaniem utracił</p>	<p>zeznania S. N.</p>	<p>k. 31-33 akt III Ko 293/23</p>

	możliwość podjęcia pracy w zakładzie karnym, uzyskania przepustek, a także ubiegania się o warunkowe przedterminowe zwolnienie.		
zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na jednorazowe widzenie	k. 128-129, 151-151v, 2870-2870v, 2885-2885v, 2900-2900v, 2956-2957, 3024-3025, 3099-3100, 3123-3124 teczka personalna nr 10 dot. S. N.		
zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na korzystanie przez podejrzanego z aparatu telefonicznego	k. 102-103, 125-126, 2868-2869, 2893-2894, 2901-2902, 2914-2915, 2919-2920, 2927-2928, 2953-2954, 2958-2959, 2976-2977, 3026-3027, 3074-3075, 3088-3089 teczka personalna nr 10 dot. S. N.		
3.1.6	Postępowaniem Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu z dnia 29 września 2021 r. w sprawie sygn. akt PO I Ds. 41.2017, na podstawie art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k. postępowanie przeciwko S. N. zostało umorzone. W/w orzeczenie uprawomocniło się w dniu 28 października 2021 r.	postanowienie Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu z dnia 29.09.2021 r. o umorzeniu śledztwa	k. 81-163 akt sprawy III Ko 293/23
Fakty uznane za nieudowodnione			
Lp.	Fakt	Dowód	Numer karty
3.2.1.			

ocena DOWODÓW		
Dowody będące podstawą ustalenia faktów		
Lp. faktu z pkt 3.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu
3.1.1.-3.1.6.	dokumenty znajdujące się w aktach: III Ko 293/23 i PO 1 Ds. 41.2017 – teczka personalna nr 10 dot. S. N.	Sąd uznał za wiarygodne wszystkie dokumenty albowiem zostały one sporządzone przez właściwe organy, w granicach przysługujących im kompetencji oraz w formie przewidzianej przez przepisy. Sąd nie znalazł żadnych podstaw do podważenia ich autentyczności, czy też prawdziwości zawartych w nich twierdzeń. Dokumenty te nie były także kwestionowane w toku postępowania przez żadną ze stron, a brak było jakichkolwiek powodów, by czynić takowe zastrzeżenia z urzędu.
zeznania S. N.	Sąd uznał za wiarygodne zeznania S. N. w zakresie dotyczącym okoliczności stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania, które znalazły potwierdzenie w dokumentach znajdujących się w aktach PO 1 Ds. 41.2017) i jako takie stanowiły one podstawę ustaleń faktycznych.	
Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)		
Lp. faktu z pkt 3.1 albo 3.2	Dowód	Zwięźle o powodach nieuwzględnienia dowodu

PODSTAWA PRAWNA		
Odszkodowanie		
1.	Kwota główna	Odsetki
Zwięźle o powodach podstawy prawnej		
Zadośćuczynienie		
2.	Kwota główna	Odsetki
Zwięźle o powodach podstawy prawnej		
Zgodnie z art. 552 § 4 k.p.k. w wypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania przysługuje odszkodowanie i zadośćuczynienie. Natomiast stosownie do treści art. 555 k.p.k. roszczenia przewidziane z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania przedawniają się po upływie roku od daty uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie.		
Inne		
3.		
Zwięźle o powodach podstawy prawnej		
ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU W PRZEDMIOCIE ŻĄDANIA		

Zwięzłe o powodach rozstrzygnięcia		
Odszkodowanie		
1.	Kwota główna	Odsetki
Zadośćuczynienie		
2.	Kwota główna	Odsetki
Inne		
3.		<p>Podstawę prawną odpowiedzialności Skarbu Państwa za roszczenie zadośćuczynienia objęte żądaniem wniosku, stanowił przepis art. 552 § 4 k.p.k.</p> <p>Do uznania zasadności roszczenia konieczne jest łączne wystąpienie następujących przesłanek: tymczasowego aresztowania wnioskodawcy, niewątpliwej niesłuszności stosowania tymczasowego aresztowania, wydania prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, poniesienia szkód majątkowej lub niemajątkowej (krzywdy) wraz z określeniem ich wysokości, związku przyczynowego pomiędzy odniesioną szkodą, a tymczasowym aresztowaniem.</p> <p>Wnioskodawca spełnił formalne warunki do ubiegania się o zadośćuczynienie, bowiem jego faktyczne pozbawienie wolności miało miejsce w sprawie, która zakończyła się prawomocnym umorzeniem postępowania. W realiach niniejszej sprawy zbędne było szczegółowe analizowanie sytuacji procesowej, w jakiej zastosowano wobec wnioskodawcy,</p>

a następnie przedłużano stosowanie tymczasowego aresztowania, a w szczególności rozważanie, czy istniejące wówczas dowody istotnie uzasadniały zastosowanie izolacyjnego środka zapobiegawczego. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego prawomocne uniewinnienie lub umorzenie śledztwa wobec osoby podejrzanej tymczasowo aresztowanej lub zatrzymanej w toku postępowania stanowi wystarczającą podstawę do zasądzenia na jej rzecz m.in. zadośćuczynienia. Sąd Okręgowy uznał zatem, że zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie S. N. miało charakter „niewątpliwie niesłuszny” w rozumieniu art. 552 § 4 k.p.k.

Niezależnie jednak od ustalonych w sprawie niebudzących wątpliwości okoliczności, Sąd był także związany unormowaniem w zakresie terminu przedawnienia, przed upływem którego osoba uprawniona może skutecznie skorzystać z uprawnień wskazanych w powołanych wyżej przepisach. Zgodnie zaś z art. 555 k.p.k., roszczenia z zakresu odszkodowania m.in. za roszczenia przewidziane z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania przedawniają się po upływie roku od daty uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. W niniejszej sprawie ustalenia wymagała zatem chwila, od której liczony mógł być określony w art. 555 k.p.k. okres przedawnienia. Wobec wydania przez Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu postanowienia z dnia 29 września 2021 r. w sprawie sygn. akt PO I Ds. 41.2017, o umorzeniu przeciwko S. N. postępowania, które

uprawomocniło się w dniu 28 października 2021 r. przyjmując, że roczny okres biegu przedawnienia rozpoczął się w 28 października 2021r.

Prokurator na rozprawie w dniu 26 czerwca 2023 r. ustosunkowując się do wniosku S. N. podniósł zarzut przedawnienia wskazując, że nie istniały żadne przesłanki, które uniemożliwiały wnioskodawcy złożenie wniosku w terminie przewidzianym w art. 555 k.p.k.

Wskazać w tym miejscu należy, że przedawnienie roszczenia odszkodowawczego jest pojęciem prawa cywilnego. Instytucja ta oznacza możliwość uchylenia się od zaspokojenia roszczenia po upływie określonego prawem terminu, a zatem możliwość zwolnienia się z określonego obowiązku. „Upływ czasu może być bowiem, w zgodzie z postulatem pewności prawa i stabilizacji stosunków prawnych, dostatecznym argumentem na rzecz wyłączenia możliwości skutecznego dochodzenia roszczenia w wyniku podniesionego przez dłużnika zarzutu przedawnienia”. Ponadto, „mechanizm przedawnienia, jako instrument podstawowy z zakresu gwarancji pewności prawa i bezpieczeństwa stosunków prawnych, jest oczywiście dopuszczalny również w odniesieniu do roszczeń odszkodowawczych kierowanych przeciwko władzy publicznej” (por. wyrok TK z 1 września 2006 r., sygn. SK 14/05, OTK ZU nr 8/A/2006, poz. 97). Z drugiej zaś strony – wobec cywilnoprawnej regulacji instytucji przedawnienia – wskazany w art. 555 k.p.k. termin nie ma charakteru prekluzyjnego. Niezgłoszenie przez osobę uprawnioną roszczenia w przepisany terminie samo

w sobie nie powoduje jego wygaśnięcia i nie zamyka drogi dochodzenia roszczenia. Oddalenie żądania zgłoszonego po upływie terminu przedawnienia może nastąpić jedynie na podstawie zgłoszonego w toku postępowania zarzutu przedawnienia. To zatem od uprawnionego podmiotu do zgłoszenia takiego zarzutu zależy, czy z uprawnienia tego skorzysta, czy nie. Skuteczność zgłoszenia zarzutu przedawnienia – wobec jego cywilnoprawnego charakteru – zależy również od zbadania i przyjęcia, że czynność ta nie narusza zasad współżycia społecznego określonych w art. 5 k.c.

Sąd doszedł do wniosku, że Prokurator nie czyni z przysługującego mu uprawnienia użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Należy wskazać, że stosowanie klauzuli zasad współżycia społecznego i otwieranie tym samym drogi do merytorycznego rozpoznania sprawy musi mieć charakter wyjątkowy i każdorazowo odnosić się do konkretnych, wykazywanych okoliczności sprawy. Sygnalizowana niewątpliwa niesłuszność tymczasowego aresztowania, poczucie krzywdy czy niesprawiedliwości nie stanowią wystarczających przesłanek do uznania, że podniesiony przez prokuratora zarzut przedawnienia roszczenia o odszkodowanie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie jest sprzeczny z zasadami współżycia społecznego (por. postanowienie SN z dn. 03.01.2019r., III KK 213/18, LEX nr 2602127). Orzecznictwo wykształciło katalog okoliczności,

które uzasadniają uwzględnienie takiego roszczenia mimo upływu terminu przedawnienia. Choć katalog ten nie jest zamknięty, to jednak stanowi wyznacznik rangi okoliczności, które należy rozpatrywać w podobnych sytuacjach. Kluczowym jest to by były to okoliczności niezależne od wnioskodawcy, jak: długotrwała obłóżna choroba, całkowity upadek sił powodujący konieczność zapewnienia opieki osoby trzeciej w sprawach codziennej egzystencji, choroba psychiczna, ubezwłasnowolnienie, długotrwały pobyt za granicą, połączony z niemożnością nawiązania kontaktu z krajem.

Nie można zaliczyć do takich okoliczności w szczególności przekroczenia terminu do wystąpienia z roszczeniem z uwagi na brak wiedzy o nim, brak informacji w tym zakresie ze strony sądu (z wyjątkiem zaistnienia błędnego pouczenia ze strony organu procesowego), brak wykształcenia prawniczego - czyli niezajomość prawa (vide: wyrok SA w Gdańsku z dn. 07.02.2019 r. sygn. akt II AKa 6/19, postanowienie SN z dn. 03.01.2019 r. sygn. akt III KK 213/18). Takie okoliczności są sytuacjami zależnymi od wnioskodawcy, który mógł uzyskać na własną rękę pomoc w zakresie możliwości wystąpienia z roszczeniem o zadośćuczynienie za krzywdę w związku niewątpliwie niesłusznym tymczasowym aresztowaniem.

W niniejszej sprawie S. N. na rozprawie w dniu 26 czerwca 2023 r. wskazał, że nie miał wiedzy na temat możliwości dochodzenia roszczeń związanych z niewątpliwie niesłusznym

tymczasowym aresztowaniem, a o przysługującym mu uprawnieniu dowiedział się od współosadzonego przebywającego z nim w jednej celi. Trzeba przy tym zaznaczyć, że wnioskodawca w toku śledztwa PO 1 Ds. 41.2017 zakończonych wobec niego prawomocnym umorzeniem postępowania korzystał z pomocy prawnej obrońcy ustanowionego z wyboru, co tym bardziej pozwala twierdzić, że w zakresie dochodzenia roszczeń związanych z oczywiście niesłusznym tymczasowym aresztowaniem w sposób nieskrępowany miał możliwość skorzystania z fachowej pomocy prawnej. Jednocześnie wnioskodawca na rozprawie w dniu 26 czerwca 2023 r. oświadczył, iż był przekonany, że termin na złożenie wniosku o zadośćuczynienie wynosi 3 lata, przy czym powzięcie błędnej informacji w tym zakresie nie stanowi w ocenie Sądu okoliczności niezależnej od S. N..

Powyższe zatem wpisuje się w okoliczności, które orzecznictwo uznaje za zależne od wnioskodawcy, a więc nie zasługujące na uwzględnienie przy rozważaniach dotyczących uwzględnienia roszczenia mimo upływu terminu przedawnienia. S. N. miał możliwość wystąpienia z roszczeniem w przepisany terminie, szczególnie, że był reprezentowany przez obrońcę w postępowaniu przygotowawczym. Wnioskodawca nie skorzystał jednak z żadnych dróg wiodących do uzyskania stosowanych informacji na temat możliwości dochodzenia swojego roszczenia, co ma też znaczenie pod tym kątem, że mógł uzyskać stosowne informacje również od funkcjonariuszy Służby Więziennej. W ocenie Sądu S. N. miał wystarczająco dużo

czasu na to, aby wystąpić z wnioskiem o zadośćuczynienie za oczywiście niesłuszne tymczasowe aresztowanie, a zgłoszenie roszczenia prawie pół roku po upływie terminu nie zostało uzasadnione przez niego żadnymi niezależnymi od niego okolicznościami. Wnioskodawca oświadczył jedynie, że był przekonany o 3-letnim terminie zgłoszenia żądania w zakresie zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie, przy czym argumentacji wskazującej na nieświadomość swoich uprawnień i tłumaczącej tym samym uchybienie wskazanemu w art. 555 k.p.k. terminowi nie można uznać za zasadną – i zgodną z zasadami słuszności.

W ocenie Sądu, w świetle wskazanych wyżej okoliczności, stosowanie wyłomu w obowiązującej w art. 555 k.p.k. normie poprzez odwołanie się do art. 5 k.c. stanowiłoby zagrożenie dla gwarancji procesowych i jednolitości stosowania norm powszechnie obowiązujących – tym bardziej wobec biernej w zasadzie postawy wnioskodawcy działającego przez profesjonalnego pełnomocnika – w zakresie wykazania, że stosowanie art. 5 k.c. byłoby zasadne choćby z uwagi na niemożność wcześniejszego podjęcia skutecznych działań w sprawie.

W ocenie Sądu uznać, zatem należało, że podniesiony na podstawie art. 555 k.p.k. zarzut przedawnienia roszczenia o zadośćuczynienie w realiach niniejszej sprawy nie był sprzeczny z zasadami współżycia społecznego i jako taki został przez Sąd uznany za zasadny.

		Z uwagi, zatem na skuteczne podniesienie przez Prokuratora zarzutu przedawnienia wniosek S. N. o zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie należało oddalić.
Inne ROZSTRZYGNĘCIA Zawarte w WYROKU		
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności	

Koszty procesu	
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
2	Zgodnie z art. 554§4 k.p.k. postępowanie w sprawach określonych w rozdziale 58 k.p.k. jest wolne od kosztów sądowych.

PODPIS
Poznań, dnia 18 sierpnia 2023 r. sędzia Izabela Dehmel

ZARZĄDZENIE

Proszę:

1. Notować w kontrolce uzasadnień.
2. Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawcy adw. A. T..
3. Za 14 dni lub z apelacją.

Poznań, dnia 18.08.2023 r.

sędzia Izabela Dehmel